

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Disputationvm De Censuris In Communi,
Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto, itemque
de Irregularitate, Tomvs Qvintvs**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, Anno Domini M. DC. XVII.

4 Quæ forma in ea seruanda sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94035](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94035)

Excommunicationem ferri posse pro peccato mortali cum inobedientia & contumacia Ecclesie commisso.

Tercio loco explicanda est affirmatiua pars illius regulæ, quæ ex dictis concluditur, scilicet excommunicationem ferri posse pro peccato mortali commisso cum inobedientia, & contumacia Ecclesie. Circa quam partem multa etiam possunt inquiri: primum est qualis debeat esse hæc inobedientia, & contumacia an scilicet requiratur formalis; vel materialis sufficiat: formalis dicitur, quæ est ex contemptu, & directa voluntate transgrediendi præceptum: materialis, quæ est contra præceptum sine illo contemptu ex alia passione. Vel effectui iuxta doctrinam D. Thomæ secunda secunda, quæ est. 104. & 105. De quo dubio videri possunt multa apud Couarruiam cap. Alma, l. p. §. 9. nu. 3. Sed quia ex dictis supra de censuris in communi facilis est resolutio, ideo breuiter dicendum est, non requiri inobedientiam aut contumaciam formalem, vt patet ex vñ Ecclesie: excommunicantur enim concubinari, percussores clericorum, & similes, etiam si non ex contemptu, sed ex passione peccent. Et ratio est clara, quia etiam alia vitia præter inobedientiam formalem possunt esse digna hac pœna, & postulare hanc medicinam. Sufficit ergo inobedientia materialis contra præceptum Ecclesie: non tamen quæcunque, aut quomodocunque, sed illa quæ sit contra præceptum ita latum, vt includat, vel adiudam habeat admonitionem sub hac censura: nam inde habet maiorem grauitatem, & proportionem vt reddat hominem dignum tali pœna. Et hoc sensu vocatur illa inobedientia specialis contumacia: quamuis non attingat illum singularem gradum malitiæ, qui est in inobedientia formali.

Altera quaestio esse potest, an quodlibet peccatum mortale ex huiusmodi contumacia factum, sit sufficiens materia: quam etiam attingimus dicta disp. 4. sect. 3. Et ideo breuiter distinguendum est, aliud esse querere an quodlibet peccatum mortale, tale sit, vt iuste ac recte possit sub hac censura prohiberi, & consequenter vt pro illo, post admonitionem factam, iuste possit excommunicatio ferri, aliud vero esse inquirere, an, si de facto censura hæc feratur pro mortali peccato quocunque, post sufficientem monitionem, illud sufficiat vt incurratur excommunicatio. In priori ergo sensu dicendum est, nō quodlibet peccatum mortale sufficere ad hanc censuram ferendam: id enim docent multa iura, & Concilia vsque ad Tridentinum, quæ in dicta sectione tertia allegauimus. Et ratio est, quia censura hæc est grauissima pœna, & innumera afferit incommoda, vt visum est, & magis ad curandum, quam ad vindicandum ordinatur, & sæpe non minus ad bonum aliorum, quàm eius qui excommunicatur. At vero sunt multa peccata mortalia, quæ neque indigent hac medicina, neque habent proportionem cum tam acerba, & periculosa pœna, possuntque alijs modis facilius, & securioribus sufficienter vindicari, quæque alijs non nocent, vt propter bonum illorum, vel corporis sit necessaria vnus membri abscissio: ergo imprudenter, & iniuste faciet iudex, qui ob huiusmodi peccatum hanc censuram tulerit.

Nihilominus quoad posteriorem sensum addendum est, quodlibet peccatum mortale ex contumacia Ecclesie factum esse in rigore sufficientem materiam excommunicationis, id est, vt, si lata sit, incurratur. Hanc partem tractauimus late dicta disput. 4. sect. 5. Nunc breuiter declaratur, quia licet verum sit, teneri iudicem ex officio ad discernendum inter peccata mortalia, vt hanc sententiam ferat: difficiilimum tamen est, ac impossibile generaliter iudicare, quod peccatum mortale ad hoc sufficiat,

A quod vero non: multoque grauius ac periculosius esset hoc iudicium ipsis subditis committere: ergo, cum quodcunque peccatum mortale in se sit satis graue, quoties iudex interponit suum iudicium, & prohibet illud sub hac censura, eius sententiæ standum est: nec potest cum aliquo fundamento talis sententia existimari nulla: ergo habebit effectum in transgressore. Neque in hoc incurrat noua difficultas. Insurgebant tamen statim hic due prædictæ questionēs graues de excommunicationibus, quæ ferri solent ex causis temporalibus, vt ad reuelanda crimina, scripturas, vel alia similia secreta; vel ad temporalia bona restituenda. Sed quia spectant ad particulares excommunicationes, ne hoc loco doctrinam generalem confundam, de his quaestionibus specialem disputationem infra instituiam.

SECTIO IV.

Qua forma seruanda sit in excommunicatione ferenda.

Iste est veluti vltima causa huius censuræ, de qua in communi multa diximus disputatione tertia. Et exhibitis sumimus, in hac forma aliquid considerari posse vt antecedens excommunicationem, aliquid vt consequens, aliquid vero vt concomitans, seu vt actus existens in ipsa forma. Quod antecedit, est admonitio; quam insinuamus sectione præcedenti, satisque explicuimus citato loco. Quod subsequitur est denunciatio excommunicationis iam late, seu incurse, quam late etiam declarauimus dicta disputatione tertia, & ideo de his duobus nihil hic amplius dicam. Quod ergo spectat ad tertium membrum est ritus ipse ferendi excommunicationem. In quo distingui potest aliquid ad substantiam pertinet, & aliquid ad solennitatem accidentalem: & vtique facile potest ex dictis supra de censura declarari.

Est enim supponendum, quod sæpe dictum est, excommunicationem ferri posse à iure & ab homine. Quando ergo fertur à iure, illa tantum forma requiritur in ea ferenda, quæ in constituenda lege, quæ sufficienter declarat pœnam per eam imponi ipso facto incurrendam. Vnde illa solennitas, vel conditio, quæ fuerit de substantia legis, erit etiam de substantia talis formæ ferendi excommunicationem: quæ vero ad valorem legis fuerit accidentaria, similiter etiam erit ad valorem censuræ. Quibus autem verbis sufficienter explicet lex ipsammet per se ipsam censuram efficere, & non tantum imponendam comminari, superiori loco late traditum est, & omnes verborum formulæ explicatæ; quæ omnia ad excommunicationem applicanda sunt. Rursus, quæ verba sufficiant, vt sermo legis intelligatur esse de maiori excommunicatione, constat etiam ex superius dictis, nam siue lex vtatur verbo anathematis, siue verbo excommunicationis absolute, intelligitur ferre excommunicationem maiorem, præsertim post capitulum penultimum de sententia excommunicationis, & communem, iamque receptum verborum vsum: nam antiquiora iura aliter sæpe interpretanda sunt, vt in superioribus dixi, quod partim ex materia, partim ex alijs iuribus diiudicandum est.

De forma substantiali excommunicationis ab homine.

Quando vero excommunicatio fertur ab homine, ex parte formæ solum est substantiale, quod illis verbis proferatur, quæ satis significant talem censuram vere, & actualiter imponi. Hæc autem

In forma excommunicationis ritum possunt considerari.

Quæ forma requiritur in censurâ à iure.

tem verba non sunt determinata ex aliquo precepto Ecclesie; ut etiam de censura in communi diximus, sed eam tantum determinationem habent, quæ ex natura rei sequitur, nimirum ut iudex sufficientibus verbis declaret penam, quam imponit. Erunt autem illa clarissima, & extra omnem ambiguitatem, si dicat. *Excommunico illum maiori excommunicatione*, ut per se constat. Sufficiens autem, etiam si solum dicat, *Excommunico illum*, iuxta dictum caput penultimum de Sententia excommunicationis. Idemque erit quamvis aliqua circumlocutione utatur, ut *Innodamus illum vinculo excommunicationis*, aut, *Mucrone excommunicationis percutimus*, aut aliis similibus, quibus iura uti solent. Potest enim pro regula generali haberi, quæ verba in lege sufficiunt ad explicandam censuram excommunicationis maioris sufficere etiam in sententia ab homine lata: quia sententia ipsa est veluti quædam particularis lex. Unde etiam erit sufficiens forma, si censura hæc per effectum; vel adæquatum, vel proprium explicetur. ut si iudex dicat, *Priamus aut separamus Petrum à participatione sacramentorum & communione fidelium*, vel simpliciter *à communione fidelium*, vel eum ab Ecclesia *precindimus*: nam, cum hæc sint propria excommunicationis maioris, & virtute contineant totam rationem eius, sine dubio sufficienter declarant substantiali formam huius excommunicationis.

Regula generalis.

De forma Denuncie te excommunicatū, an sit sufficiens. Opinione gans. Sylvest. Angel. Armil. D. Anton. Opinione affirmans.

Dubitari autem solet de nonnullis formis; primo de hac, *Denuncio te excommunicatum*. Eam enim ut insufficientem reiciunt Sylvest. Angelus, Armilla, & alij Summistæ, & D. Antoninus, 3. p. titulo 24. ca. 74. quia denunciatio supponit excommunicationem latam, non fert, ut sumitur ex cap. *Pastoralis*. §. *Verum*, de Appellationibus: sed illa verba solum denunciationem indicant; ergo non sufficient ad excommunicandum: imo in rigore videtur falsa, quia denunciant excommunicatum eum, qui non est. Sed contra: nam licet id sit verum de denunciatione pura, de qua loquitur cap. *Pastoralis*, tamen secus esse potest in denunciatione practica, & efficaci eius quod denunciat. Confirmatur, quia si verba iudicis verum sensum admittunt, præsumendum est eum in tali sensu loqui: hic autem sensus congruus est, & necessarius ad veritatem talium verborum; eumque verba admittunt, nam in his actionibus mortalibus, quæ practice efficiuntiam habent, verba solent in sensu practico accipi. Quod explicatur à simili, nam in iure interdum fertur excommunicatio sub his verbis. *Novis te excommunicatum*: quæ tamen verba non tam effectione, quàm notificationem quandam excommunicationis indicant.

Replica. Enodatur.

Respondent aliqui, etiam hæc verba non sufficere, si ab homine proferatur licet à iure sufficiant: quia ius perfert sententiam excommunicationis, antequam incuratur. Sed contra hoc est regula supra posita, quod verba quæ in iure usurpata satis significant effectorem censuræ, satis etiam sunt ab homine prolata, quia eandem retinēt significationem. Et differentia illa nihil ad rem spectare videtur, tum quia etiam homo prius profert sententiam, quam alter excommunicationem incurrat, prius (inquam) vel tempore, si sententia, ut frequentius fieri solet, sub conditione feratur, *si hoc feceris*: vel natura, si feratur absolute, quod satis est ut possit habere effectum, quem ad suam veritatem requirit: tum etiam quia illa eadem verba à iure prolata, nisi in hoc sensu sumantur, vera esse non possunt. Item omnes dicunt has formas à Summo Pontifice usurpatas esse sufficientes, & efficaces: ergo signum est prædicta verba illum sensum pati. Nulla vero est ratio cur prolata ab inferioribus iudicibus eundem non admittant. Tandem auctores alterius sententia illam limitant dicentes, si constitit sufficienter de voluntate iudicis excommunicare volentis, tunc

excommunicationem esse validam: ergo signum est talia verba admittere prædictum sensum, & significationem: nam de voluntate iudicis non satis est quod alia via constet, sed per ipsa verba sententia exprimi debet. Quapropter dicendum censo verba illa, et si ex propriissima & primæva impositione non videantur sufficere ad excommunicationem ferendam: quia non significant effectorem: nihilominus ex circumstantiis adiunctis accidere posse, ut iudex per ea satis explicet suam voluntatem. Et tunc reuera sufficient, cum censura hæc non requirit determinatam formam verborum, sed solum sufficientem significationem exteriori interioris voluntatis. Idemque dicendum est de omnibus similibus formulis loquendi ambiguis, vel generalioribus, oportet enim ut determinentur ad explicandam hanc speciem censuræ, ut hæc, *Maledictionem Dei incurrat*, aut, *Censuram Ecclesiasticam*, & similes: nam per se non sufficient, nisi ex adiunctis determinentur. Cavere autem debent iudices, ne huiusmodi ambiguis verbis utantur: quia in re adeo gravi imprudētissimum, & periculosum est: præsertim quia in materia penali, si verba sunt dubia, in mitiori sensu interpretanda sunt.

Non possumus autem omittere speciale dubium de his verbis, *Nullus cum Petro communitur*, an sufficient ad excommunicationem inducendam. Quidam respondent sufficere ad excommunicationem minorem, non vero ad maiorem: quia ex vi illorum verborum, licet aliquis priuatur communione hominum, non tamen sacramentorum; excommunicatio autem maior vitæque priuationem inducit: ergo illa verba vi sua non inducunt excommunicationem maiorem. Inducunt autem minorem, quia priuant aliquam communicationem; quod sufficit ad minorem saltem excommunicationem. Et hoc sensus videtur vsurpari illa forma in capite, *Episcopi*, 11. q. 3. in illis verbis, *Communio illis usque ad tempus Synodi: reliquis Episcopis denegetur*. Hæc vero sententia mihi displicet, tum quia sentio nullam excommunicationem minorem, quæ priuet fidelium communicationem, ut sumitur ex cap. penult. de Sent. excom. & infra in propria materia latius dicam. Tum etiam quia qui priuatur communicatione fidelium, priuatur suffragiis Ecclesiæ, quod non fit nisi per excommunicationem maiorem: priuatur item communione sacramentorum: quia hæc non fit sine aliqua communicatione hominum. Nam, quod fingi possit casus, in quo sacerdos possit se ipsum communicare sine communicatione cum aliquo fidei id valde accidentarium est, & adeo rarum, ut in considerationem moralem non veniat: nam sacerdos aut nunquam, aut rarissime se ipsum communicat extra sacrificium: in sacrificio autem semper interuenit aliqua hominum communicatio. Quare id non impedit, quin interdicta hominum communicatio, interdicta intelligatur sacramentorum participatio, propter connexionem moraliter necessariam.

Propter quæ alij dixerunt per illa verba sufficienter explicari maiorem excommunicationem: quod tenet Decius in capite primo de Iudiciis. Et patet ex dictis, quia hæc censura sufficienter explicatur, & fertur per effectus proprios: sed per illa verba declarantur sufficienter effectus excommunicationis maioris: ergo. Unde illa forma excommunicandi videtur esse in iure usitata, ut capite 1. de Iudiciis, *Placuit ut nullus eidem communitur, donec satisfactione præmissa fuerit absolutus*. Verum est, illa posteriora verba explicare, & complere significationem priorum. Item in cap. *Sidilgenti*, de Foro competentis dicitur, *A communione habeantur extranei*: quæ etiam verba generaliora sunt. Citatur etiam cap. 2. de statu monachorum, propter verbum illud, *A communione remoueantur aliaris*: quod nihil ad rem facit, ut per se patet.

Ab

Ab hac sententia discedunt Abbas & multi alij in dict. cap. 1. de iudiciis: & nonnulla obiciunt, quæ mihi difficultatem non faciunt. Illud solū videtur difficile in dicta sententia, quod ex vi illorum verborum non prohibetur alicui vt se separet à communione aliorum, sed solum alijs præcipitur vt ipsi non communicent: hoc autem non satis est ad censuram inferendam: quia hæc debet quasi inesse ei in quem fertur, & per se primo in illo ponere prohibitionem: ergo illa verba per se non sufficiunt ad imponendam censuram: sed solum imponunt alijs quoddam præceptum. Sicut etiā prohibetur interdum fidelibus ne communicent cum infidelibus non baptizatis: quamuis illos non communicet Ecclesia, nec possit: Sape etiam præcipitur alicui vt abstineat à societate, vel amicitia alterius, quamuis alteri directe ac per se nulla prohibitio imponatur.

Hæc vero rationes probant quidem illa verba, per se ac nude sumpta, neque apta esse ad excommunicationem aliquem, neque in omni rigore, & proprietate hunc effectum satis indicare: nihilominus tamen, si considerentur vt sunt in vsu Ecclesie, & cum circumstantiis quibus proferri solent, videntur præceptum sufficere ad dictum effectum. Nam in primis supponitur alijs fidelibus non prohiberi communicationem cum alio fideli solam propter ipsos vt vident aliquod periculum, vt sit in exemplis adductis, sed præcipue propter alium vt puniatur, quod facile constabit ex eo, quod in quæstione supponitur, scilicet hæc verba proferri per modum sententia punientis talem personam. Deinde, nunquam consuevit Ecclesia prohibere fidelibus generaliter communicationem vnus cum alio, nisi eandem multo magis illi prohibendo, & quasi indignum constituendo aut declarando ad talem communicationem: prohibet ergo communicationem quasi correlationem quandam ex parte vtriusque extremi. Vnde, licet vtrumque non exprimat, in vno aliud subintelligit. Sicut cum Christus dixit Matth. 18. Sit tibi tanquam ethnicus & publicanus: alijs videtur directe interdiciere communicationem: indicat tamen conditionem seu rationem ex parte alterius. Ita ergo intelligendum est in prædictis verbis. Quare præceptum loquendo, vix potest esse dubium de his verbis, præsertim, cum semper aliqua alia adiungantur, quæ dubitationem excludunt: quod, vt diximus, semper debent iudices præ oculis habere.

De accidentali forma excommunicationis ab homine.

Præter hæc, quæ ad substantiam huius formæ pertinent, aliqua solennitates ex instituto Ecclesie requiruntur, quæ ad valorem censuræ necessariæ non sunt: & ideo non dicuntur esse de substantia, sed ad accidentalem solennitatem pertinere. Hæc autem circumstantiæ quædam sunt pertinentes ad communem rationem censuræ, seu sententiæ per quam censura fertur, quæ saltem sunt de præcepto: & ita præscribuntur in capite primo, de Sentent. excomm. in sexto, & à nobis superius expositæ sunt disput. tertia, sect. decima tertia. Et illæ omnes sine dubio maxime requiruntur in hac censura excommunicationis, vt ex prædicto textu constat, & quia omnes rationes illius institutionis in hac sententia maxime locum habent. Aliæ vero ceremoniæ specialiter adiungi solent in præsentī, quæ nec de substantia sunt, nec de præcepto, sed ad terrorem, & ad significandum miserum statum excommunicati, addi consueuerunt iuxta c. Debet, 11. quæstione tertia, vbi dicitur in huiusmodi sententia ferenda duodecim sacerdotes Episcopum circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere easq; in conclusione excommunicationis proferre in terram, & conculcare pedibus. Et solet etiam tunc campana pulsari, quamuis in illo textu hæc solennitas taceatur.

Fr. Suarez tom. 5.

Refertur Glossa in cap. 2. de Re iudicata in sexto. cum Summus Pontifex per se ipsum excommunicat aliquem, hanc solennitatem seruare adhibitis duodecim Episcopis, &c. & insinuat in cap. Guilielmus, 23. q. 4. ibi, Cum Episcopi quos congregare potuit, &c. Alij vero Prælati inferiores Episcopis non solent, vel debent hac solennitate vtī, vt notauit Glossa in cap. Cum in cunctis, §. Inferiora, de Elect. & D. Bonauent. in 4. d. 18. artic. 1. quæstio. 3. ad penultimum. Et sumitur ex dict. cap. Debet, vbi dicitur: Duodecim sacerdotes Episcopum circumstare debent, &c. Et ratio est, quia huiusmodi solennitas non frequenter, sed raro, & in grauissimis causis adhibenda est. Et ideo soli principes Ecclesie illa vtuntur, ad quos huiusmodi grauissimæ causæ spectant. Et probabile est, tunc maxime excommunicationem anathematis nomine appellatam olim fuisse, quando cum hac solennitate fiebat. Quoniam sæpe solet vox anathematis, pro quacunque excommunicatione maiori sumi, vt latius tractat Nauarrus in Extrauag. Ab ipso, seu Commentario de datis, & acceptis, 4. & 5. notab. num. 10. Iam vero fere illa solennitas non est in vsu: quanquam solet in solenni promulgatione, seu denunciatione sententiæ excommunicationis aliquis Ecclesie minister accensam lucernam manu tenere, & in fine extinguere, ac tintinnabulum pulsare: quod non solum in sententijs Episcoporum, sed quorumcunque prælatorum fieri potest, & solet. In qua re, sicut in alijs huiusmodi consuetudo vniuersi usq; Ecclesie seruanda est. Et plura de hac re legi possunt apud modernos auctores præsertim Felicianum in Enchirid. de Censur. cap. 18.

DISPUTATIO XIX.

De Absolutione ab excommunicatione.

EXPLICATO excommunicationis maioris vinculo in communi, priusquam ad particularia descendamus, necesse est dicere de modo dissoluedi tale vinculum, vt ita communis hæc doctrina perfecta, & absoluta sit, sicut tractando de Censuris, disputatione 7. & vltima fecimus. Ex qua fere omnia, quæ hic prolixè tractati solent, petenda sunt. Et ideo breuius hoc loco materiam hanc expediemus, insinuando quomodo ibi dicta hic applicanda sint, & si quid vltra proprium fuerit addendo.

SECTIO I.

Vtrum Excommunicatio per solam absolutionem possit auferri.

Supponimus primo sermonem esse de excommunicatione valida re ipsa, & de qua excommunicatione sit nulla, licet vera reputetur, per solam declarationem nullitatis eius auferetur, vel potius nunquam fuisse intelligitur. Quod autem excommunicatio fuerit iniusta, si valida fuit, non obstat quominus sub hac disputationem cadat: potest enim etiam illa esse materia, vt sic dicam, absolutionis: nam, cum vere inest (hoc enim est esse validam) vt in posterum non inest, per absolutionem tollenda erit.

Secundo supponendum est excommunicationem semper auferri posse: non est enim perpetua, & quantum